

Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci (15. april 1452 – 2. maj 1519) var [maler](#), [billedhugger](#), [arkitekt](#), [ingeniør](#), [opfinder](#), [botaniker](#) og [anatom](#). Leonardo da Vinci betragtes som et klassisk [renæssancemenneske](#) og [geni](#). Mindre kendt er det, at han også var en dygtig musiker, sanger og lyrespiller. Han svømmede og dykkede, hvilket ikke var almindeligt på den tid, og skrev en del om dette i sine noter. Leonardo da Vincis værk er en del af den italienske højrenæssance.

Levnedsbeskrivelse

Leonardo blev født i 1452 i landsbyen [Vinci](#) nær byen Firenze i Italien som uægte søn af Ser Piero da Vinci, en velhavende jordejer og advokat og en bondepige – Catarina.

Leonardos fulde navn var *Leonardo di ser Piero da Vinci* (Leonardo, søn af Piero fra Vinci). Leonardo signerede som regel sin værker med "Leonardo" eller "Io, Leonardo" (Jeg, Leonardo), hvorfor hans værker oftest omtales "Leonardos" ikke "da Vincis".

Leonardo voksede op hos sin far, og de flyttede i [1469](#) til [Firenze](#), hvor de lejede et hus

Gennem hele sit liv var han [vegetar](#). Fra [1469](#) var han gennem 6 års lærlingeuddannelse og senere assistent hos mester Andrea di Cione bedre kendt som [Andrea del Verrocchio](#), én af de mest talentfulde og alsidige kunstnere i Firenze. Han var billedhugger, maler, arkitekt, opfinder, forsker, skriver, filosof, bronzestøber og meget andet og har uden tvivl haft stor indflydelse på Leonardos udvikling. Verrocchio anses almindeligvis for sin tids største kunstner, kun overgået af [Donatello](#). I Verrocchios værksted arbejdede Leonardo sammen med andre af tidens berømte kunstnere som [Botticelli](#), [Perugino](#) og [Lorenzo di Credi](#).

I [1472](#) blev Leonardo optaget i Sankt Lukas Laug som maler *Lionardo de Ser Piero da Vinci dipintore*. Selv om han således var berettiget til at etablere sit eget værksted, ser det ud til, at han valgte at arbejde endnu mindst 4 år hos sin gamle læremester. I den periode var Leonardo ansvarlig for mange forskellige opgaver som at arrangere optog for Medicierne i [1469](#) og [1475](#).

Fra [1482](#) til [1499](#) arbejdede han for hertugen af Milano, og han havde sit eget værksted med lærlinge. 70 tons bronze, der skulle bruges til Leonardos hestestatue *Gran Cavallo*, blev støbt til våben til brug mod franskmændene under Karl den VIII i [1495](#).

Da franskmændene vendte tilbage i [1498](#) under Ludvig XIII, faldt Milano uden kamp, og Sforza blev fordrevet. Leonardo blev i Milano, indtil han en morgen så franske [bueskytter](#) anvende lermodellen (i fuld størrelse) af *Gran Cavallo* som øvelsesmål. Sammen med [Salai](#) og vennen [Luca Pacioli](#) (opfinderen af [det dobbelte bogholderi](#)) rejste han til [Mantova](#) og 2 måneder senere til [Venezia](#) for i slutningen af april [1500](#) at fortsætte til Firenze.

I Firenze gik han i tjeneste som militær arkitekt og ingeniør hos [Cesare Borgia](#), søn af [Rodrigo Borgia](#), senere [Pave Alexander VI](#). I [1506](#) vendte han tilbage til Milano, der nu var i hænderne på [Maximilian Sforza](#), efter at lejetropper havde fordrevet franskmændene. Her mødte han også [Francesco Melzi](#), der skulle blive nær ven og Leonardos ledsager og arving.

Fra [1513](#) til [1516](#) boede han i [Rom](#), hvor malere som [Raphael](#) og [Michelangelo](#) arbejdede på den tid. Leonardo menes ikke at have haft megen kontakt med dem. Dog skal det nævnes at i henhold til bogen *The Vatican – Masterpieces*, af Enrico Bruschini, i forbindelse med maleriet "The Stanza della Segnatura, er nævnt at Raphael og Leonardo Da Vinci mødtes da Raphael kun var 21 år gammel, og Da Vinci var fyldt 52 år i Firenze i [1504](#). Raphael blev på et møde så inspireret af Da Vinci at han dagen efter stoppede sit samarbejde med sin læremester Perugino.

I [1515](#) generobrede Frans I af Frankrig Milano, og Leonardo fik til opgave at skabe et værk: "en mekanisk løve" til fredsforhandlingerne i [Bologna](#) mellem den franske konge og [Pave Leo 10](#). I [1516](#) gik han i tjeneste hos Frans I, og han fik et landsted [Clos Lucé](#) nær kongens residens på slottet [Amboise](#). Leonardo fik et stort beløb til sit underhold og blev en nær ven af kongen.

Det siges, at han mistede førligheden i højre hånd efter et slagtilfælde. Han døde d. 2. maj i Cloux i Frankrig i 1519. Først d. 12. august blev han begravet i kapellet i kirken Saint-Florentin i Amboise, en kirke som for længst er revet ned. Efter hans ønske fulgtes kisten af 60 tiggere. Kirken eksisterer ikke i dag, så der er ingen der kender den nøjagtige position af hvor Leonardo ligger begravet.

Leonardo synes ikke at haft nære forbindelser med kvinder. I 1476 blev han anonymt beskyldt for at have homoseksuel forbindelse med den 17 år gamle model Jacobo Saltarelli, der også var kendt som prostitueret. Han blev, sammen med tre andre unge mænd, beskyldt for homoseksuel adfærd. Alle fire blev dog frikendt i to omgange. Siden blev Leonardo og de andre overvåget af Firences "Nattens officerer" – en form for politistyrke. Man kan ikke med sikkerhed fastslå, om Leonardo var homoseksuel – eller om han simpelthen bare var asekuel.

Leonardos manuskripter

En stor del af Leonardos noter er bevaret, fordi man troede, han skrev i kode. Af frygt for at miste noget vigtigt, turde man ikke brænde hans papirer lige efter hans død. Da man havde tydet hans notesystem, var papirerne blevet arkiveret, og de er derfor bevaret, som man kan se dem i dag.

Noterne er ikke skrevet i kode, men Leonardo var venstrehåndet og skrev "baglæns", dvs. fra højre mod venstre, som det også kendes fra orientalske skriftsprog. Hertil kommer, at Leonardo kunne samle flere korte ord til et ord og tilfældigt opdele lange ord i flere dele. Heller ikke punktum og komma er blevet anvendt, og når hertil kommer, at en enkelt side kan indeholde noter om flere forskellige emner, er det yderst vanskeligt for den almindelige læser at få et sammenhængende hele ud af noterne.

Grunden til, at Leonardo gjorde det svært for andre at tyde hans noter, har formentlig været et forsøg på at bevare sine ideer for sig selv, da det netop var disse, han skulle "leve" af. Også i de konstruktionstegninger, han lavede, var der bevidste fejl, således at andre, som måtte komme i besiddelse af tegningerne, ikke bare kunne eftergøre konstruktionerne.

Malerier – Kunst

På Leonardos tid var malerier oftest et fælles arbejde, hvor mesteren malede de vigtigste figurer og assistenter og lærlinge resten på basis af skitser og instruktioner fra mesteren. Det tidligste kendte værk af Leonardo antages at være den venstre engel i Verrocchios *Kristi Døb*.

Liste over malerier

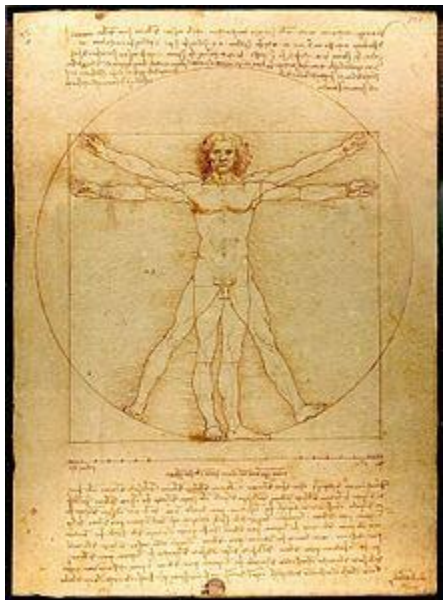
Med sikkerhed at fastslå hvilke billeder, der er malet af Leonardo selv, og hvilke der er malet af ham sammen med andre, eller helt af andre, er en videnskab i sig selv. Disse malerier er med stor sikkerhed malet af Leonardo:

1. [Kristi dåb](#) malet sammen med Leonardos mester Andrea del Verrocchio, ca. 1472-75.
2. [Madonna med nelliken](#) ca. 1475.
3. [Madonna Benois](#) ca. 1475-78.
4. [Portræt af Ginevra de'Benci](#) ca. 1478-80.
5. [Skt. Hieronymus](#) 1480-82. Ufærdig del af en altertavle.
6. [De vise mænds tilbedelse](#) 1481-82. Ufærdigt alter panel.
7. [Madonna i grotten](#) 1483-86. Londonudgaven.
8. [Madonna i grotten](#) ca. 1493-95 og 1506-08. Pariserudgaven.
9. [Damen med hermelinen](#) ca. 1490.

10. [Madonna med barn og helgener 1493](#).
11. [Den sidste nadver](#) ca. 1495-1498.
12. [Madonna og barnet med Skt. Anne](#) ca. 1502-16.
13. [Mona Lisa](#) ca. 1503-1506 [Louvre, Paris](#). (som han aldrig skrev signatur på)
14. [Leda og svanen](#) ca. 1505-10. Det originale maleri er væk, og der findes kun kopier.

I 2005 opdagede man, at et billede, som man før havde ment var malet af én af Leonardos elever, højst sandsynligt var malet af Leonardo selv. Billedet bærer titlen [Maria Magdalene](#) og viser en barbrystet kvinde klædt i rødt med et slør for maven.

Leonardo da Vinci som ingeniør og forsker

Leonardo da Vincis [Vitruvianske mand](#) (*Homo vitruvianus*)

Leonardos ingeniørmæssige og videnskabelige arbejde var ganske imponerende, dokumenteret gennem op mod 13.000 sider notater og tegninger med en blanding af kunst og videnskab.

Han var iagttagende og prøvede at forstå fænomener gennem detaljeret, iagttagelse og beskrivelse; han lagde ikke vægt på eksperimenter og teoretiske forklaringer. Leonardo blev i det store hele ignoreret af tidens lærde, måske fordi han ikke mestrede [latin](#) og [matematik](#).

Flyvning fascinerede ham, og derfor gennemførte han detaljerede studier af fuglenes flyvning og planlagde adskillige flyvende maskiner, også en [helikopter](#) drevet af fire mænd, samt en let [hangglider](#), der formentlig ville have virket. [3. januar 1496](#) afprøvede han uden held en flyvende maskine af egen konstruktion.

Leonardo deltog i obduktioner og udførte på den baggrund en række yderst detaljerede tegninger af menneskets anatomi. Tegninger og iagttagelser, som i 2005 fik hjertekirurg Francis Wells fra Papworth Hospital, Cambridge, til at ændre sin metode. "Hvad Leonardo sagde om formen på hjerteklappen er vigtigt. Det betyder, at vi nu kan reparere hjerteklappen på en bedre måde."

I [1502](#) tegnede han for [sultan Beyazid II](#) af [Konstantinopel](#) (nu [Istanbul](#)) en **bro** med en [spændvidde](#) på 240 meter til brug over [Bosporusstrædet](#) [Det Gyldne Horn](#) mellem Konstantinopel og havnebyen [Pera](#). Broen blev aldrig bygget, men i [2001](#) blev en bro baseret på Leonardos design bygget ved [Ås](#) i [Norge](#). En tilsvarende bro blev bygget i Danmark i 2010 ved [Karby](#) på limfjordsøen [Mors](#).

da Vinci broen ved Karby

Hans noter omfatter også adskillige **militære opfindelser**, herunder et pansret køretøj drevet af mennesker eller [heste](#), stridsvogne med roterende skær og en kæmpemæssig [armbrøst](#). Selv om man dengang antog, at en kanonkugles bane var en ret linje, fremgår det af Leonardos skitser, at han havde forstået, at banen i højere grad havde form som en [parabel](#). **Af hans skitser fremgår også designet til et [kugleleje](#) – 250 år før det blev genopfundet.**

Desuden fremgår, at han syslede en del med [optik](#) og hulspejle. Hans noter viser, at de forsøg, han lavede indenfor **optikken**, var noget han holdt særdeles hemmeligt. Meget af informationen om dette fik han i kontakten med [alkymisten](#) Tommaso di Giovanni Masini også kaldet Zoroaster fra Peretola.

Leonardo offentliggjorde ikke selv sine skrifter, og de forblev faktisk ukendte frem til det [19. århundrede](#), og de har derfor ikke haft betydning for den teknologiske udvikling.

Microsoft's [Bill Gates](#) købte i [1994](#) en af Leonardo da Vincis notesbøger for 25 millioner US\$ – eller 150 millioner danske kroner, og mange af Leonardos tegninger ejes i dag af det britiske kongehus.

Det er først efter Da Vincis død, at han er blevet mere populær og kendt. Selvom da Vinci var opvokset med at skrive højrehåndet, er hans notes-bøger skrevet med spejlvendt skrift og med hans venstre hånd, eftersom han elskede at udfordre kroppen og sindet. Da Vincis bøger er flere millioner kroner værd.